Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadružni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 95. Sreda 28. novembra 1928. Leto III.

S. Petejan odgovarja dr. Korošcu.

Odgovor s. Petejana na izjave ministra dr. Korošca glede razpisa občinskih volitev v Mežici v Narodni skupščini dne 15. novembra 1928.

(Konec.)

Ne pride pa tu v poštev samo mežiška občina. Tudi v drugih občinah, v katerih imajo delavci večino in koder se vodi delavska politika, čutimo, da se proti takim občinam poskuša intrigirati in onemogočiti njihovo delo. Tak primer imamo v občini, ki je blizu Mežice, to je

v guštanjski občini,

proti kateri se tudi vodi tajna kampanja. Skoro naravnost se zahteva, da mora odstopiti župan, ki služi delavskim koristim, češ, da je zagrešil l. 1918. neki prestopek. Jaz bi opozoril na to, da je to tudi

intriga velikega kapitala,

kajti tudi v Guštanju imamo delniško družbo, ki dela po večini s tujim kapitalom in izkorišča naše prirodno bogastvo in naše delavstvo. Žalibog ima tuji kapital pri nas prijatelje, ki so pristaši vladnih strank. Ti prijatelji so člani teh delniških družb, so njih pravni zastopniki in podpirajo politiko, kakršno zahteva tuji kapital. (Medklic: »Ni res!«)

Dr. Leskovar je član Thurn-Taxisove družbe v Guštanju.

On je pravni zastopnik te družbe, on je pa tudi predsednik oblastnega odbora. Višje šarže mu ne morete dati. (Medklic: »Pa ni narodni poslanec.«) Saj tega tudi nisem rekel, pač pa je on pristaš vladajoče stranke. (Medklic: »Samo Kristan sme biti pri kapitalističnih podjetjih, kaj ne?«) Kar vzemite Kristana sami! Jaz ga ne bom zagovarjal. Rečem pa, da Kristan do danes še ni vodil take politike, kakršna se izvaja tam, kjer zagovarja tisto družbo Leskovar. (Poslanec Ivan Vesenjak: »Kako pa je Kristan gospodaril na Belju?«) Kristan je bil edini, ki je Belje kolikor toliko ozdravil in je iz Belja dobil za državo nekaj dobička. On je vsaj nekaj napravil na Belju. Nimam nikakega vzroka, da bi Kristana zagovarjal, a to se mu pa mora priznati, da je bil on edini, ki je v Belju napravil red. (Poslanec Ivan Vesenjak: »Prekmurske delavce je gnjavil.«) Vprašajte delavce, ki so tam delali, kako jih je gnjavil!

Gospodje poslanci, politika vseh teh kapitalističnih družb, pa naj bo to v Mežici, v Guštanju ali v Trbovljah, ima to tendenco, da se veliki kapital izogne plačevanju občinskih doklad in da se doklade nalože siromašnim slojem: delavcu in kmetu. Čudno se mi zdi, da more tako politiko podpirati vaša stranka, ki se je ob času, ko je bila v opoziciji, vedno borila proti temu.

Gospodje, tisti nesrečni paragraf 82., ki ste ga nekoliko zamenjali in izpremenili z drugo številko, je prava šiba božja za nekatere občine in davkoplačevalce. Jasno je, da občina v takih krajih, kjer ne morejo zmagovati prebivalci visokih davkov, a se kapital ne more primerno obdavčiti, ne more vršiti svojih socijalnih dolžnosti kakor si je to zamislila v svojem programu. Proti temu moram najodločneje protestirati in zahtevati, da se v bodoče ta zakon odpravi, če je v naši državi še kaj zmisla za občinsko avtonomijo.

Gospodje, gospod notranji minister se je nekako pohvalno izrazil o komisarju v Mežici in ga je branil, češ, da ne dobiva za svoje delo nikake plače in da navedbe v moji interpelaciji ne odgovarjajo dejstvom. Jaz nimam proti komisarju v Mežici ničesar in ga osebno ne poznam. Toda pripomniti moram, da je za občinske finance vseeno, ali ima komisar plačo ali dnevnico in vožnjo. Dejstvo je, da komisar stane Mežico več, nego jo je stal župan, ki je imel mesečno samo 200—300 dinarjev honorarja. Ako ga je imel. (Ministrski predsednik dr. Anton Korošec: »Samo za eno pot je računal 700 dinarjev! Nikar ne govorite tako!) Korošec: Vi neprestano govorite neresnico, pa meni tu očitate. Vi ste rekli, da jaz lažem. Petejan: Laž je to, ker ste rekli, da je večina v Mežici komunistična. Vaši uradni podatki vas dementirajo. (Ministrski predsednik dr. Anton Korošec: Lagati se pravi vedoma govoriti neresnico. Tega pa jaz nisem storil.) Petejan: Torej ste govorili neresnico in niste lagali. V slovenskem žargonu med lažjo in neresnico ni nobene razlike. (Ugovori med poslanci Slovenske ljudske stranke. Klici: Slovenski jezik Vam je žargon. — Minister Stjepan Barić: To je komunistički žargon.)

Dalje je rekel gospod notranji minister, da tistih 400.000 dinarjev, ki jih omenja interpelacija, ne gre iz občinskega proračuna, ampak na stroške cerkvene korporacije. Toda zame je glavno to, da morajo ta denar plačati občinarji.

Gospod komisar v Mežici je v mesecu avgustu **prodal tudi občinsko hišo,** katere bi na podlagi obstoječih zakonov ne smel prodati. Kajti njegova naloga je **varovati in čuvati** občinsko imetje, ne ga pa prodajati in razsipati.

Namen moje interpelacije je bil predvsem ta, da bi prepričal gospoda notranjega ministra, da je treba ta komisarijat ukiniti. V čast bi bilo to gospodu ministru in sedanjemu režimu, če bi prišli do tega, da bi vsaj v Sloveniji ne bilo niti enega občinskega komisarja. Občinske volitve v Mežici naj se čimprej razpišejo, ker ni prav nikakega razloga več, da bi se to ne storilo. Ne morete čakati toliko časa, da bi vi imeli tam večino, ker večine vi tam ne boste imeli nikdar. (Ministrski predsednik dr. Anton Korošec: Lahko imate Vi večino, pa razpišem volitve danes. **Ne morem jih pa razpisati ob času komunistične večine.**) Pustite narodu, da si izbere svojo občinsko upravo! (Ministrski predsednik dr. Anton Korošec: Ne morem. **Zakon o zaščiti države tega ne dopušča.**) Zakon o zaščiti države nima tu nikakega pomena. (Poslanec Franjo Smodej: Tudi v Rusiji imajo zakon o zaščiti države, samo narobe kakor pri nas.) Gospod Smodej, jaz bi Vam rad citiral to, kar je Vaša stranka govorila o zakonu o zaščiti države pred 2 letoma. Takrat ste bili proti njemu, danes ga pa hočete izvajati. (Minister dr. Grga Andjelinović: Pa sadašnja vlada je najliberalnija od svih! Najsvobodoumnija!)

Naj omenim še tole! Pričakoval sem, da bo Slovenska ljudska stranka izvajala isto politiko, kakršno je zagovarjala, ko je bila v opoziciji. Toda ne drži se tega niti v oblastni politiki. Ko so se otvorile oblastne skupščine, ste izjavljali, da oblastna skupščina ne bo razpisala niti pare novega davka, češ, da stojite na stališču, da mora nositi stroške za oblastno samoupravo državna blagajna. To je izjavil gospod predsednik mariborske oblastne skupščine. (Ministrski predsednik dr. Anton Korošec: Pa Möderndorfer glasuje v Mariboru za vse zakone in davke! — Poslanec Smodej: V Mariboru glasuje vsa opozicija z nami! — Minister dr. Grga Andjelinović: To kaže, da se vodi dobra politika.) Petejan: Potem ste pa zopet slabo informirani. Jaz lahko rečem, da sem bil 8 mesecev v oblastni skupščini, pa nisem nikdar glasoval za eno paro davkov, tako delata tudi Grčar in Möderndorfer v oblastni skupščini. (Poslanec Franjo Smodej: To je gumi!) To je princip. (Poslanec Ivan Vesenjak: To je harmonika!) Petejan: Harmonika je bila Vaša. Vi ste jo pošteno viekli doma med kmečkim prebivalstvom, ko ste bili v opoziciji, danes jo pa morate stiskati.

Na izzivanja gospoda poslanca iz Slivnice, ki si je dovolil vprašati me, **zakaj sem prišel iz Primorske semkaj v Jugoslavijo,** izjavljam, da po mojem mnenju tako izzivanje pač ni dostojno stranke, kateri pripada tisti gospod poslanec, ki je to opazko izrekel, še manj pa tistega gospoda samega. (Fran Smodej: To ni bilo izzivanje.) Ali to ni izzivanje, če me kdo vpraša, zakaj sem prišel iz Primorske v Jugoslavijo, zakaj nisem ostal tam doli? Predvsem izjavljam, da o tem nisem nikomur dolžan polagati računa. In, gospodje, žalostno je, da se ob času rapaliske obletnice, ko je vsled slabe politike takratnega režima prišlo preko pol milijona Slovencev in Hrvatov pod fašistični jarem, zameri tistim, ki so sem prišli, da tu delajo in da se tukaj bore tudi za brate onstran meje. **Dogodki v Ljubljani,** ki so se dogodili minuli teden, dokazujejo, da sedanji režim ne dovoli manifestacij za zasužnjene brate, ampak pošilja bajonete in puške nad dijaštvo. (Živahni ugovori v vrstah Slovenske ljudske stranke. — Poslanec Franjo Smodej: Saj so na teh zborovanjih govorili tudi naši ljudje!) Petejan: Kdaj je Mussolini onemogočil in preprečil protislovanske in protidelavske demonstracije v Italiji?! Še nikdar ne! Samo mi smo taki robi. Naša mladina ne sme dati duška svojim sentimentom in svoji solidarnosti. (Poslanec Franc Smodej: Berite vendar poročilo v »Slovencu«! Nihče ni zabranil manifestacij. Ne sme se pa metati kamenja.) Vi ste zabranili tudi manifestacije v Beogradu in Zagrebu. Jaz ne govorim tega iz kake simpatije do šovinizma. Toda, če sem **proti fašistom,** storim to iz dveh razlogov: prvič, ker fašizem ubija naš narod moralno in gmotno, in drugič, ker je fašizem ubil in izgnal stotisoče in stotisoče italijanskih delavcev, ki so se borili za svojo in našo svobodo. In nikdar ne bom pod nobenim pogojem zamolčal, da se italijanski proletarijat v Italiji in izven Italije bori za svobodo Italijanov in obenem za našo korist.

Radi tega se pa čudim politiki naše vlade, ki bi morala biti v tem oziru nekoliko bolj energična in dostojnejša, ne pa politika hlapčevstva, nekorajže in potuhe fašizmu, ki odjemlje našemu narodu in italijanskemu delavcu vse pravice. Gospodje, vi veste, da danes naši ljudje v Italiji niti rožnega venca ne smejo več moliti v slovenskem jeziku. Papež bi lahko saj tem pomagal, pa jim ne pomaga. Zato protestiram proti temu in **izražam simpatije našim bratom v Italiji in italijanskemu proletarijatu,** ki se bori za svojo in za njih svobodo.

Končno apeliram še enkrat na gospoda ministra, naj se razpišejo volitve v Mežici in naj se ne išče komunizma tam, kjer ga ni. Če tega ne boste storili, boste sami ustvarjali komunizem. (Ploskanje.)

Nato so govorili še Voja Lazić, D. Vujić (zemljoradnik) in dr. Moser (Nemec), ki so žigosali režim dr. Korošca in zahtevali razpis volitev v Mežici in odpravo komisarjev po vseh občinah v državi.

Večina je glasovala proti predlogu s. Petejana, ki je zahteval razpis volitev, in glasovala za predlog posl. **Vesenjaka** za ohranitev občinskih komisarjev. Taka je politika svobode, demokracije in samouprave dr. Korošca in njegove stranke.

Konferenca socialistične stranke v Vršcu.

V Vršcu v Banatu se je vršila konferenca za dolenji Banat. Večina organizacij v Banatu ni bila v sklopu s Socijalistično stranko, ker je bil nastal med prejšnjim izvršnim odborom in temi organizacijami nekak organizacijski spor. Sedanji izvršni odbor pa je pokrenil akcijo, da se zopet združijo vse krajevne organizacije s stranko, kar je bilo tem lažje, ker so krajevne organizacije to tudi same želele.

V imenu izvršnega odbora sta se udeležila te konference ss. dr. Živko Topalović in s. V. Eržen in še več sodrugov iz oblastnih odborov. Na konferenci je bilo zastopanih 855 članov (osem organizacij) po delegatih, razen tega pa še mladinske organizacije in nekatere organizacije po zaupnikih, ki so na konferenci enodušno sklenili spojitev s stranko. Prvih pet organizacij je iz dolenjega Banata. Pa tudi zaupniki iz gorenjega Banata, ki na tej konferenci niso bili oficijelno zastopani (razen treh organizacij), so pozdravljali sklepe konference. Za gorenji Banat se skliče v kratkem posebna konferenca sporazumno z organizacijami.

Konferenca v Vršcu je tudi sklenila, da se uvede po novem letu »Volksstimme« kot strankino glasilo za nemške sodruge.

Ta konferenca zavednih sodrugov v Banatu nam iznova potrjuje, kako velik interes je pričelo dobivati zavedno delavstvo na razvoju naše stranke. Združevanje tako močnih socijalističnih organizacij v Socijalistični stranki Jugoslavije znači, da delavstvo samo uvideva, da je poli-

tika in taktika naše stranke razredna in prava. Sodrugi v Banatu, na Hrvatskem, v Bosni in Srbiji naj se zavedajo, da tak lep napredek daje poguma tudi nam.

Tudi mi v Sloveniji ne bomo zadnji, ki bomo pomnožili čete socijalističnih borcev ramo ob rami z vami.

Bratje, podajmo si roke, vse nas veže misel socijalizma!

Leon Trocki:

Resnični položaj v Rusiji.

(Nadaljevanje.)

Današnja Rusija ima naslov *sovjetske* republike. Potemtakem vodijo Rusijo delavski in kmečki sovjeti. Toda tudi sovjeti so le bolj na papirju. V resnici vladajo birokrati. Trocki pravi:

»Sovjeti imajo vedno manj odločati o važnih političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanjih. Vedno bolj postajajo privesek izvrševalnih odborov in predsedstva. Resnična vlada je popolnoma v rokah tega predsedstva (Stalin - Buharin - Rikov, op. ur.). Diskusija o problemih na velikih sovjetskih zborovanjih je samo navidezna... Izvoljene voditelje važnih panog sovjetskega dela odstranijo takoj pri prvem sporu s sovjetskim predsednikom. Radi tega je *načelo volitve postalo brezpomembno in odgovornost napram volilcem izgublja vsak smisel.*« (Stran 85. in 86.)

Boljševiška vlada je torej v tem oziru dosegla samega carja, ki je bil odgovoren samo — bogu.

Vladajoča in edina dovoljena stranka v Rusiji je boljševiška. Naši dekalisti nam jo vedno kažejo kot vzor proletarske stranke. Toda, če je to proletarska stranka, potem je »Slovenska ljudska stranka« tudi. Trocki navaja sledeče dejstvo:

Socijalni sestav naše stranke se je v zadnjih letih stalno slabšal. 1. januarja 1927 smo imeli v stranki v okroglih številkah:

resnično v industriji in prometu zaposlenih delavcev	430.000
poljedelskih delavcev . . .	15.700
kmetov	303.000
uradnikov	462.000

Tako je imela naša stranka 1. januarja le tretjino v obratih zaposlenih delavcev in dve tretjini kmetov, uradnikov, bivših delavcev in »različnih«...

... Socijalni sestav vodilnih strankinih odborov se je še bolj poslabšal. V ujezdnih (okrajnih) odborih je 29.5 odstotkov kmetov, 24.4 odstotkov je intelektualcev itd.; 81.80 odstotkov članov teh odborov so nameščenci državnih inštitucij. Število industrijskih delavcev v štabih teh vladajočih strankinih odborov je skoraj enako ničli.«

Stranko vodijo birokrati, ki so popolnoma odvisni od dobre in slabe volje Stalina in njegove policije. Po enajstih letih revolucije je prišla boljševiška vlada tako daleč, da v strahu za svoj obstoj ni prepovedala samo meščanskih strank, temveč tudi socijaldemokratično. Pa tudi za boljševiško stranko in njene člane ni svobode. Položaj v tej stranki mora biti slabši kakor v srbski radikalski, ki jo komandira Vukičević z žandarmerijo. Kajti, kdor zadvomi v nezmotljivost Stalinove vlade, roma v zapor ali pa v sibirsko prognanstvo. V sibirskih katorgah trpijo danes med drugimi sledeči: *Trocki*, organizator rdeče armade, *Rakovski*, bivši predsednik sovjetske Ukrajine in poslanik sovjetske Rusije v Londonu, Karl *Radek*, eden ustanoviteljev komunistične internacijonale, *Smirnov*, ustanovitelj sovjetskega režima v Sibiriji, znan pod imenom »sibirski Lenin«. *Sapronov*, eden voditeljev revolucije v Moskvi, *Preobraženski*, član stranke od l. 1903., organizator revolucije na Uralu in strankin tajnik pod Leninom... Če se teror ni ustavil niti pred temi ljudmi, si lahko vsakdo misli, kako se šele godi navadnim delavcem. Ali je kak razloček med Mussolinijevim fašizmom in Stalinovim boljševizmom?

(Konec prihodnjič.)

Ljubljanski občinski svet.

Sedanja večina na ljubljanskem magistratu noče upoštevati svoječasnih sklepov glede sklicavanja rednih občinskih sej in zato v oktobru sploh ni bilo nobene seje. Šele v novembru se je odločila večina, da je sklicala — četudi prekasno — vendar sejo. Potek te seje je pokazal, da se koalicija le počasi sporazumeva med seboj in le s težavo vlečejo naprej tako kompanijo.

Najbolj zanimivo pa je, da je morala koalicija predložiti občinskemu svetu vsaj poročila o važnih, kar »pod roko« storjenih sklepov famozne večinske eksekutive. Brez vednosti občinskega sveta so namreč sklenili koalirani demokrati in klerikalci povečati mestno elektrarno in obremenili so občino znova za najmanj 10 milijonov dinarjev. — O povečanju mestne elektrarne in oddaji potrebnih del je poročal za klerodemokratsko večino Franc Orehek. Občinski svet pa ni dobil na vpogled nobenega rentabilitetnega računa in večina je občinskemu svetu »milostno« dovolila, da vzame poročilo o povečanju mestne elektrarne na znanje.

Večina je seveda poročilo svojih ljudi odobrila in bivši narodni socijalist Rupnik je smatral celo za koristno, da tudi on sam pristavi svoj počeni lonček slave k »slavnim« delom elektrarniškega upravnega sveta in tudi on pove, kako je prav in dobro za mestno občino ljubljansko, če so dobile delo pri povečanju elektrarne tudi Škodove tovarne.

Z odobritvijo Orehkovega poročila je prebrodila sedanja večina ljubljanskega občinskega sveta prvo težavo. Večja nevarnost pa preti večini drugod. To je pri prodaji obligacijskega posojila. — Prodaja obligacijskega posojila je namreč škandal brez primere in krona bodisi nezmožnega in idijotskega ali pa skrajno koruptnega finančnega gospodarstva.

Le ti dve možnosti sta. Kako je mogoče drugače soditi, če vemo, da so sedanji gospodarji na ljubljanskem magistratu šele po sklenjeni kupčiji računali in preračunavali obresti za posojilo, najeto za cestno električno železnico. Dogodil se je neverjeten škandal, da znašajo obresti inozemskega posojila znatno več, kakor pa bi znašale obresti, če bi se obligacije prodale v tuzemstvu. Komu v prid, kdo je imel ali pa bo imel od tega koristi? —

O obligacijskem posojilu bi zato tudi moral razpravljati občinski svet. Te kosti pa doslej večina še ni pregrizla in tudi med seboj se o tem še niso sporazumeli. Zato so sejo občinskega sveta najprej za teden dni preložili, potem pa brez vzroka na poznejši čas odgodili. —

Ljubljansko prebivalstvo bo našlo sredstva, da tudi o tem izpregovori občinski svet. —

Neprijetno je vplival na koalicijo protestni shod, ki so ga sklicale uradniške organizacije proti draginji. Treba je pokazati vsaj malo upoštevanja uradniških in delavskih zahtev, tako so menili gospodje večine. Zato so stavili nujni predlog, da se izvoli iz občinskega sveta tržni odsek, ki naj uredi razmere na ljubljanskem trgu. Toda minulo je že 14 dni in izvoljeni tržni odsek se še niti konstituiral ni. — Tako dela proti draginji magistratna koalicija. —

Pri debati o tržnem odseku si je bivši narodni socijalist Tavčar v imenu demokratskega kluba umil roke za izjavo, ki je padla na protidraginjski enketi o uradnikih in delavcih. — Danes se demokrati otresajo vsake odgovornosti za početja svojih uradnikov. Pozabili so očividno, da je moral dr. Perič z magistrata, ker »ni skrbel za disciplino v mestnih podjetjih itd.« — Nekemu strojniku še je pokvaril stroj, dr. Perič pa je bil za to odgovoren. Le sedanji župan in podžupan nista menda za nič odgovorna!

Socijalistična odbornika sta stavila na zadnji seji predlog o preskrbi ljubljanskih delavskih in uradniških družin s cenenim kurivom. — Saj je notorično, da kupi oni, ki ima denar, premog veliko cenejše, kakor pa oni, ki ga kupuje v vrečah. — Za 1000 kg premoga plača oni, ki ga skupaj naroči, največ 415 Din, revež pa, ki ga kupuje po vreči, mora plačati za 1000 kg premoga šeststo dinarjev. Mestna občina lahko izvede vsaj to akcijo in izloči vmesno trgovino. O predlogu bo razpravljal menda socijalno-politični odsek. Morda bodo priznali, da je vsaj ta akcija sedaj res nujna in neodložljiva. —

Posebej pa bomo ob priliki opisali derutne finančne razmere mestne občine ljubljanske. To bo treba posebno zato, ker se vedno bolj pogosto slišijo vesti o upostavitvi komisarja in razpustu sedanjega občinskega sveta.

Dnevne novice.

»Slovenec« je postal socijalen. Ko so umorili s. Fakina in ko so se rudarji borili za izboljšanje svojih razmer, je bil tudi pravičen in socijalen. Ko so pa razni strankarji vstopili v upravni odbor, je pa »Slovenec« nehal biti socijalen. V industrijski zvezi klerikalci danes nimajo besede, zato so socijalni in se jeze na industrijsko zvezo, ker protestira proti oblastnim davkom. V trgovski in obrtni zbornici so pa gospodarji klerikalci in njih zavezniki. Tam so pa pokazali svoj socijalni čut na ta način, da so pripustili podaljšanje delovnega časa, čeprav velik del obrtnikov in nameščencev ni bil za to.

V nedeljo se je vršil v Beogradu kongres Delavskih zbornic, ki so se ga udeležili tudi delegati iz Slovenije. Dan poprej je bila slavnostna otvoritev nove palače Delavske zbornice. Tam so govorili predsednik in pa tajnik dr. Topalović ter beograjski župan. Svirala je pa mariborska železničarska godba. Podrobno bomo poročali.

Dalmatinsko agrarno vprašanje. Dalmatinsko agrarno vprašanje je za vladno koalicijo silno trd oreh, zlasti, ker so na tem vprašanju interesirani dalmatinski radikali, to je radikalna stranka. Radikalni poslanski klub je zaslišal predavanje drja Uroša Desnice in na podlagi njegovih izvajanj zavzel stališče v tem vprašanju. Proti stališču radikalskega kluba pa je podal minister za gradbe dr. Andjelinović tisku dve izjavi, v katerih pove, da je vlada predložila najprej po dr. Andriću in kasneje po Popoviću zakonski načrt. Ta zakonski načrt, ki ga je predlagala vlada, pa bi rešil dalmatinsko agrarno vprašanje tako slabo, da bi ostalo vprašanje v 80 do 90 odstotkih nerešeno. Ta načrt se je preprečil, toda začelo se je zopet s sabotiranjem rešitve vprašanja. Andjelinović izjavlja dalje, da ga ne vodijo strankarski razlogi, ampak socijalno-ekonomski in nacijonalno-politični razlogi, dočim hrvaški radikali zahtevajo iz čisto privatno-ekonomskih razlogov, da se agrarno vprašanje ne reši temeljito. Ne sme veljati izgovor, da so s tem prizadeti najbogatejši kraji, dočim se je iz ene same občine izselilo v enem letu en tisoč ljudi v Brazilijo. Rešiti se mora vprašanje s stališča kmetov, kolonov, najemnikov in če bi se dalo govoriti o kakem kompromisu, potem bi tak kompromis bil mogoč le glede odškodnine, ki jo naj dobe posestniki za zemljo, ki se jim vzame ob likvidaciji agrarnega vprašanja v Dalmaciji. Tako se torej vrši ljut boj med vladnimi strankami za vprašanje, ki bi se moralo rešiti, in sicer v zmislu ustave, brez odškodnine bivšim agrarnim magnatom v korist obdelovalca. Davidovićeva stranka, kateri pripada tudi Andjelinović, je za zgoraj navedeno rešitev, radikali pa so proti razdelitvi zemlje, ker bi to zadelo njih pristaše. Proti so tudi Turki. Stranka, kateri pa pripada šef vlade, pa v tem vprašanju še ni jasno povedala svojega stališča, dasi bi morala igrati tudi tukaj vodilno vlogo. Ker molči, ji vprašanje gotovo ne diši.

Kraljeva izjava pariškim novinarjem. Pariški listi so pred kratkim prinesli neke izjave glede notranjih razmer v Jugoslaviji, ki naj bi jih bil jugoslovanski kralj podal francoskim novinarjem. Te izjave je komentiral

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš. 67

Tako je izginil iz razreda. Profesor je izpraševal, toda odgovorili so mu, da je razburjen, ker je slabo pisal matematično nalogo. Tedaj je vstal Leo.

»Gospod profesor, jaz grem za njim.«

»Le pojdite in mi potem sporočite!«

Profesor Kaves, kakor so ga fantje jezili in goljufali, je bil dober človek. Na vseh konferencah jih je kot razrednik zagovarjal. Divji so bili, res, ampak ponosen je bil nanje, ker so bili najboljši razred na gimnaziji. Na ta račun jim je odpuščal marsikaj. Saj niso hudobni, samo prevzetni — jih je branil pred lastno vestjo.

Leo je skočil za Janušem v semenišče. Našel ga je v učilnici. »Kaj hočeš od mene?« se je Januš naglo obrnil k njemu. »Kaj je s teboj, Januš? Ali si se radimatematike tako razburil?« Januš se je zasmejal na glas. Nekaj drugega je — je pomislil Leo. »Povej, kaj ti je. S teboj ni nekaj v redu.« Pristopil je k njegovi delovni mizi. Vse je bilo na njej razmetano. Tudi par nabožnih knjig iz dr. Klinčeve biblioteke je bilo tam. Pripovedovali so semeniščani, da se zadnje čase dobro razumeta in da Januš veliko moli. Klinc ga v molitvi stavlja celo za vzgled. — Leo je zahteval odgovora.

»Ali veš ti, kaj je to greh?«

Janušove oči so se vsesale v Leonov obraz.

»Kako to meniš?«

»Povsem enostavno. Ali je greh ali ni greha? Kajti če je greh, potem mora biti tudi pokora. Bog je vsemogočen. Bog vse vidi, vse ve. Če vse ve, ali ni potem on tisti, ki človeka zapelje v greh? Ali ni določil usode ljudi že vnaprej, če ve vse preteklo, sedanje in prihodnje? Kje je potem hudič? Kaj? . . . Kaj me tako gledaš, kot bi me hotel požreti? Haha! To je tako . . .«

»Januš, ti preveč bereš in premišljuješ!«

»Ah, kaj preveč! Saj to je čisto enostavno. Če bog vse ve, preteklo, sedanje in prihodnje, potem . . . potem ni greha, ni svobodne volje. Veš, potem sta bog in hudič eno. Bog je hudič in hudič je bog. Ali ni to originalna misel? . . . Potem jaz nisem kriv prav nič, če sem napravil to in to . . . Zakaj bi se moral ravno jaz zato pokoriti, če pa je bog že vnaprej določil, da bom grešil? Potem zame ni greha niti pokore . . . Sicer pa pustiva to. Človeka utruja in vidim, da te ne zanima. Ti nisi še o tem premišljeval . . . No, kako pa kaj dekleta? Zakaj nisi šel takrat z nama v zakotno ulico? O, tam se doživi marsikaj. Haha. Toni je tič. Da bi ga ti poznal! . . . Ali si ti poznal Ružičko? Poglej, prav taka je!« Pokazal je modno karto, ki je predstavljala obraz mladega, lepega dekleta.

»Sicer pa — saj ti nisi bil na Češkem. Ti nisi poznal Ruže. Zadnjič sem jo srečal po noči. Pa je nisem pozdravil. Zato ne, ker mi je pisala samo eno kartico in še na tisti samo eno besedo . . . Poglej, poglej, hudič gre!« Siloma je potegnil Leona k oknu. Iz gimnazije je proti semenišču stopal katehet dr. Klinc. »Ali vidiš tiste satanske poteze, tiste sočno prezirne ustnice? . . . Poglej ga, poglej!« S strastjo in vso napetostjo je zrl na cesto. Leo pa ga je prijel za roko in ga obrnil k sebi.

»Januš, poglej mi v oči! Ves čas sva si bila dobra. Govorila sva si, kot si fantje navadno ne govorijo. Poslušaj me! Ti preveč bereš. Preveč si sam.«

»Ne, ne, preveč sem med ljudmi. Jaz pa hočem samote. V samostan pojdem. Med ljudmi zblaznim . . . Da, zblaznim . . .« Počasi, raztegnjeno je izpregovoril zadnjo besedo. »V samostan pojdem in tam bom prebiral debele knjige. Tam bom našel resnico, mir, odgovor bom našel . . . Zakaj mora človek toliko trpeti . . . Nikar me ne glej tako, kot da sem že blazen. Ne. Nisem. Sinoči sem mislil, da sem. Pa nisem. Včasih sem si želel, da bi bil blazen. Potem bi ne vedel ničesar. Bil bi svet zase.«

»Za boga milega, Januš, kaj vendar govoriš!«

Nato je umolknil, se zrušil na stol pred mizo in zajokal, da si je Leo grizel ustnice.

»Januš, poslušaj, ti mi nisi povedal vsega. Ne razumem prav, zakaj vse to premišljuješ, kar si govoril. Ali se ti je kaj zgodilo? Povej, zaupaj svojemu prijatelju! Lažje ti bo. Nikomur ne bom povedal . . .« Tako ga je začel Leo nagovarjati. Januš pa ni spravil drugega iz sebe, kakor jok in raztrgane besede: »Nesrečen sem, trpim za greh, ki ga nisem zakrivil sam. Tisto, kar sem mislil, da me bo rešilo, se je maščevalo. In sedaj trpim . . .«

Nenadoma je pretrgal jok, izbrisal si oči in povsem naravno pogledal v Leona. »Saj igram komedijo. Oprosti. Bo že minilo. Včasih človeka tako prevzame, da ne ve ne kod ne kam. Od sedaj nikogar nočem okrog sebe. Sam hočem biti. Ali si ti moj prijatelj?« Iz oči v oči ga je vprašal.

»Januš, ti veš . . .«

Palmerstone

duble, velure, pletenine, krzna sploh vse zimske oblačilne predmete kupite najceneje pri tvrdki

L. Ornik, Maribor
Koroška c. 9 - tudi na obroke

dr. Maček in je izražal mnenje, da je za te izjave v smislu ustave odgovorna sedanja vlada. Dr. Maček je pri tem prezrl, da je kralj, preden je odšel v inozemstvo, po ustavnih predpisih odložil kraljevsko oblast in jo izročil ministrskemu svetu. Dokler se mudi kralj v inozemstvu, ne more nositi nikakih vladarskih činov za morebitne kraljeve izjave, ki bi jih podal v inozemstvu, torej ne more biti odgovorna vlada; take izjave pa po drugi strani ne bi mogle imeti značaja kraljevskih izjav in bi bila samo mnenja privatne osebe in bi jim tudi ne bilo pripisovati drugačnega pomena.

Kratenje občinske avtonomije. V novem občinskem zakonu določa člen 51, da smejo v bodoče občine prodajati nepremično imetje samo z dovoljenjem finančnega ministra. Isto velja tudi za oblastne uprave.

Čudne metode. Naše soline imajo dovolj soli v zalogi, a država naroča sol v inozemstvu. V državnih rudnikih pa ni kredita v proračunu, zato je pretila nevarnost, da ustavijo soline in rudnike. Končno se je vlada spomnila, da tako gospodarstvo ni prav dobro.

V Zagrebu imajo novega župana. Prejšnji pondeljek je bila v Zagrebu volitev novega župana. Namesto odstopivšega arh. Heinzla je bil izvoljen dr. Srkulj, ki je rekel, da bo nadaljeval občinsko politiko prejšnjega župana, kar pa je med njegovimi lastnimi volilci napravilo precej vročo kri.

Borze dela oproščene poštnine. Dopisovanje z Borzami dela in njih podružnicami kot javnimi ustanovami je poštnine prosto. Tako odreja minister pošte. Ta ugodnost velja za delavce in delodajalce, vendar pa mora biti na pismih in dopisnicah navedena označba: »V zadevi posredovanja dela, poštnine prosto.«

Glavna razprava proti Puniši Račiću se bo vršila 14. decembra in naslednje dni. Razprava utegne trajati 14 dni.

Dekalisti in orjunaši. — Pred tednom dni sem bral v demokratskem »Slov. Narodu« in »Jutru« odprto pismo nekih rudarjev in enega zidarja na dr. Korošca, kjer se pritožujejo, da jim ni odobril pravil njihove »strokovne« organizacije. Čudil sem se, da Korošec tako preganja naše demokrate (= orjunaše), da jim ne dovoli ustanavljati niti organizacij za beganje delavstva. Iz zadnje »Enotnosti« sem pa v svoje veliko presenečenje spoznal, da bi imeli biti to ne samo demokratarske, temveč tudi dekalistične »strokovne« organizacije. Kajti sicer se ne bi mogla »Enotnost« navduševati zanje. Res, čedna družba so ti dekalistični generali z Novega trga! Pisanje po »Jutru« za neke nove organizacije je zanje »revolucijonarno« dejanje. V revirjih obstoji *Zveza rudarjev Jugoslavije* — dekalisti javno kričé, da so za enotnost, tajno so pa vložili pravila za razbijaško organizacijo. — Vsak dan gledam po »Jutru«, če bo objavljena ta-le vest: *Trboveljska premogokopna družba je intervenirala pri vladi*, naj omogoči obstoj čim več organizacij med delavstvom.

Izvir petroleja so odkrili v kraju Galdova pri Sisku.

V Rumuniji veje popolnoma nov veter. Izjemni zakoni so odpravljeni in uvedena je tiskovna svoboda. Ministrski predsednik Maniu je izjavil, da je svoboda tiska najbistvenejši del svobode. Poudaril je pa, da sme sedaj pisati časopisje o vsem, vendar je pa njega dolžnost, da se ravna po zakonih in ohrani okusen ton. On in vlada sta pripravljena dajati časopisju vsa potrebna pojasnila, da bo lahko točno poročalo. Tak ton in nastop nove demokratične vlade je med narodom zbudil navdušenje, ki bo pri volitvah režimu jako koristilo. Meščansko časopisje pravi, da se bo pod tem režimom država gospodarsko dvignila.

Nove volitve v Rumuniji se vršé prihodnji mesec. Narodna kmečka stranka (Maniu) je sklenila s socijalno-demokratsko in nemško stranko volilni sporazum, po katerem dobe socijalni demokrati na skupni listi 12, Nemci pa 9 mandatov. Ta sporazum pa koaliranih strank politično ne veže.

Pred nevihto v Bolgariji. Iz Bolgarije je razširjalo zlasti beograjsko časopisje, da je vlada dobila nalog od tujih držav, da zatre makedonsko gibanje. Poroča tudi, da je v Bolgariji obsedno stanje in v celi državi razburjenje, ter da prebivalstvo beži iz nevarnejših krajev zlasti tudi v Jugoslavijo in Grško. Bolgarska vlada vse te vesti preklicuje. Resnica pa je, da se vlada pripravlja na boj proti makedonskemu gibanju. Vlada sicer pravi, da se makedonska organizacija nahaja v Jugoslaviji in na Grškem, zato je boj proti njej nemogoč. Vlada je baje pozvala Vančo Mihajlova, da Makedonci prenehajo s svojim delovanjem. Ali dobila je odgovor, da se bodo Makedonci borili do zadnjega in te dni so že zopet izvršili nove atentate na svoje nasprotnike. Veliko vprašanje je, kdo zmaga, in če se vlada spusti v boj, utegne nastati meščanska vojna, če vlada prej ne odstopi. Če beograjski tisk te stvari pretirava, potem je jasno, da ima namen, razvnemati strasti in eventualno poseči v bolgarske zadeve z oboroženo intervencijo — v interesu miru. To pa je zopet stara vojna politika.

Avstrijski zvezni kancler dr. Seipel je predlagal, da naj se poslovna doba sedanjega predsednika republike, dr. Hainischa, podaljša. Zveza socijalno-demokrat. poslancev je tak predlog zavrnila, zato je pa odredil kancler na predlog vlade, da se skliče dne 5. decembra seja zvezinega parlamenta, na kateri naj se voli predsednika republike.

Avstrijska vlada bi rada v parlamentu prodrla s svojim novim stanovanjskim zakonom, po katerem naj bi dobili hišni posestniki svobodne roke in pa najemnino v zlatu. Socijalno-demokratični poslanci so začeli z obstrukcijo. S. Leutner je govoril skupaj 15 ur. Če ta način ne bo zadostoval, bodo začeli s tehnično obstrukcijo.

Dunajski klerikalci so silno v skrbeh radi množečih se izstopov iz cerkve. V mesecu oktobru je na Dunaju zopet 1544 ljudi iz katoliške cerkve izstopilo, torej 50 na en dan. Od leta 1918 jih je izstopilo 150.000. Če se bo tako nadaljevalo, potem bo dunajska duhovščina nekega lepega dne samo skupina pastirjev brez črede. Zato se ji je nujna pomoč zdela potrebna. Priredili so za ta mesec velikopotezni sveti misijon po vsem Dunaju. V 110. cerkvah pridigujejo od jutra do večera goreči misijonarji, ki so prihiteli v ta namen na pomoč iz Češke, Nemške in Švice, ter rotijo, uporne ovčice, naj se ne dajo zapeljati od rdeče nevarnosti. Socijalnodemokratična stranka je pa napravila protiakcijo; pravi: za vsakogar je prostor v stranki, tudi za one, ki so verni, ker socijalizem je najpravičnejša religija in ne izključuje duhovnih potreb posameznika. Boj proti cerkvi ni boj proti religiji, ki je sama na sebi nekaj vzvišenega, temveč boj proti zlorabljanju religije po duhovščini. Našli so se tudi verni pristaši stranke, takozvani religijozni socijalisti, ki so organizirali velike shode z dnevnim redom: vera in socijalizem. Vsekakor zanimivo.

Sijajna zmaga tramvajcev na Dunaju. V preteklem tednu so imeli dunajski cestni železničarji volitve v obratni svet. Voli se 169 zaupnikov, nadalje 24 zastopnikov v personalno zastopstvo in disciplinarna komisija. Od 169 zaupnikov je imela dosedaj prosta organizacija 124, nepolitična organizacija 27 in krščanski socijalci 4 mandate. Pri sedanjih volitvah pa je odpadlo na socijaliste 11.559 glasov in 137 mandatov, na nepolitične 2209 glasov in 20 mandatov ter na krščanske socijalce 800 glasov in 2 mandata. V personalno zastopstvo je bilo izvoljenih 22 delegatov socijalistov in 2 nepolitična, med tem ko krščanski socijalci nimajo niti enega. Za disciplinarno komisijo pa sploh niso nasprotne organizacije postavile kandidatov. — Mi ne bi teh volitev, ki niso politične, omenjali, ampak ker je naše meščansko časopisje z velikim veseljem poročalo, kako da so socijalisti pri volitvah v vojaške svete utrpeli velike izgube, kar bi naj bilo merilo za padanje socijalističnih glasov. Volitve vojaških svetov, kakor tudi pri policiji in žandarmeriji, so podobne političnim volitvam v Macedoniji, kjer pravzaprav oblasti volijo poslance in ne volilci. Iz gornjega volilnega rezultata je razvidno, da imajo socijalisti pri tramvaju nad 80 odstotkov pristašev.

Jekleni baroni so pred sodnijo pogoreli. V Porurju je izprtih nad 200.000 kovinskih delavcev, ki so zahtevali, da se jim plače zvišajo. Razsodišče jim je priznalo povišek za 6 pfenigov na uro, kar je neznatno, toda velepodjetniki so se uprli temu povišku in so delavce kratkomalo izprli, da jih na ta način prisilijo k popolni kapitulaciji in se ob enem zavarujejo pred eventualnimi poznejšimi zahtevami. Ob enem pa so se gospodje podjetniki pritožili pri sodišču proti sklepu razsodišča in so v prvi inštanci izgubili, nakar so šli na drugo. Toda tudi deželno delovno sodišče v Duisburgu je vzklic zavrnilo ter podjetnike obsodilo na plačilo določenega poviška. Toda mogočni železni magnati, ki so si nakupičili dovolj milijonov iz delavskih žuljev, se še ne vdajo, ampak bodo šli do zadnje inštance, to je državnega sodišča dela. Izprti so vsi delavci, tudi oni, ki so organizirani v krščanskih strokovnih organizacijah in ti poslednji se že izjavljajo v svojem časopisju za socijalizacijo in da bo morala vlada poseči vmes, da se ne bode moglo kakih 6—7 magnatov igrati z enim celim milijonom ljudi. Med tem pa se poroča, da so tudi srednjenemški podjetniki iz solidarnosti izprli okoli 50.000 delavcev železne industrije. Torej se boj razvija in se še ne ve, kam bo lahko privedel.

Civilna lista predsednika francoske republike. Zbornica je zvišala civilno listo predsedniku republike na 3,600.000 frankov, to je okoli 18 milijonov dinarjev.

Ameriški delavci zahtevajo uvedbo petdnevnega delovnega tedna. V Novem Orleansu se je vršila konferenca zaupnikov delavstva Severne Amerike, na kateri je bilo sklenjeno zahtevati uvedbo petdnevnega delovnega tedna, to je, da bi se odslej delalo v tednu pet dni po 8 ur, tedaj samo 40 ur na teden. To zahtevo so sicer nekateri krogi med delodajalci že akceptirali in sicer iz previdnosti, da se na ta način zaposli več delavcev, ki postopajo vsled trajne nezaposlenosti kapitalu nevarni, dasi je kapitalizem vedno rad videl takozvano revno armado.

Nazadnjaški Turki bi radi stare šege nazaj. Kemal paša je odpravil na Turškem cesarstvo ter ustanovil republiko, uvedel je ustavo po švicarskem vzorcu, odpravil je hareme, oz. mnogoženstvo, odpravil je fese in uvedel klobuke, tudi ženske pajčolane je odstranil in uvedel je latinski alfabet namesto turškega. Sedaj je na tem, da se podeli ženskam aktivna ter pasivna volilna pravica. Vse to pa je vendar za konzervativne Turke malo premočen tobak in začela se je akcija pod imenom nekakega društva, ki si je nadelo nalogo, da prepreči uvedbo latinice namesto turščine. Kemal pa je lisjak, ki svoje Turke dobro pozna, pa je dal kolovodje zapreti, češ, da jim ne gre v glavnem za turško pisavo, ampak, da jim gre za sultana. Gospod Kemal pa ne pozna špasa in je že preje dal nekaj nasprotnikov njegovih reform obesiti.

Izkaz tiskovnega sklada. Sodružica Kristi Rakovčeva je zbrala na oblastnem zboru SSJ v Ljubljani dne 18. novembra Din 134.— za tiskovni sklad. Iskrena hvala. Sodrugi posnemajte!

Vestnik „Svobode".

Cankarjeva proslava. To leto v decembru, proslavi slovenski proletarijat desetletnico smrti svojega glasnika in zagovornika Ivana Cankarja in petdesetletnico njegovega rojstva. Bil je sin revnega bajtarja, rojen na Vrhniki l. 1876. Z velikim samozatajevanjem in pomanjkanjem je dovršil ljubljansko realko in se nato podal na Dunaj študirat tehniko. Že na realki je pisateljeval in pesnil in prvo njegovo zbirko pesmi »Erotika«, je dal takratni ljubljanski škof v vsej nakladi sežgati. Na Dunaju je moral še bolj spoznati velikomestno bedo in krivico družbe, spoznal je lažnjivost slovenskega rodoljubstva, ki se ob vsaki priliki bije po prsih »za domovino«, ne vidi pa bede svojih rojakov, temveč mu je v prvi vrsti mar zunanja čast in lasten žep. S takim spoznanjem je našel pot v vrste zatiranih, v socijalno demokracijo, kateri je ostal zvest do konca življenja. Na Dunaju je obesil študiranje na klin in se je popolnoma posvetil pisateljstvu. Preselil se je nazaj v Ljubljano, kjer je dolga leta bival na Rožniku. Izdal je vsega nad 30 knjig, novel, esejev in dram. Najbolj znane drame so: »Hlapci«, »Za narodov blagor«, »Kralj na Betajnovi«, »Pohujšanje«. V novelah »Judit in »Hiša Marije Pomočnice« nam riše življenje dunajskega proletarijata. Najbolj pa gredo človeku do srca črtice v zbirki »Moje življenje«, kjer se zrcali njegova globoka sinovska ljubezen do matere in pokojni dr. Ivan Tavčar je napisal ob izidu te zbirke: »Svojo mater — in kdo ni imel, kar nas je rodila kmečka koča take matere — to svojo mater je Cankar proslavil.« Nič manj globoke so slike v zbirki »Podobe iz sanj«, ki jih je napisal v mračnih dneh svetovne vojne. Največji sloves si je pa pridobil Cankar s socijalno novelo »Hlapec Jernej«. Tu nam slika pristnega slovenskega kmečkega trpina, ki pa ima občečloveški značaj. »Hlapec Jernej« je dozdaj preveden v nemški, češki, italijanski, francoski in angleški jezik in šele po njem se uče tuji narodi spoznavati vrednost slovenske literature. Kot prepričan socijalist, je Cankar pred vojno tudi kandidiral na socijalnodemokratični listi pri volitvah v državni zbor in bil je ves čas aktiven član delavskega izobraževalnega društva »Vzajemnost«, ki je bila predhodnica današnje »Svobode«. Zadnja seja centralnega odbora »Svobode« je sklenila proslaviti letos Cankarjev spomin na dostojen način po vseh krajih Slovenije, koder obstoje njene podružnice. Mariborska podružnica »Svobode« priredi s sodelovanjem vseh ostalih delavskih kulturnih društev in strokovnih organizacij na dan obletnice Cankarjeve smrti 11. decembra (umrl je 11. dec. 1918) predavanje o Cankarju v »Ljudskem domu«, 15. decembra t. l. zvečer se pa vrši v narodnem gledališču, predstava Cankarjeve drame »Hlapci« na račun »Svobode« po jako znižanih cenah, pri čemur ji je šla uprava gledališča blagohotno na roko. Sodrugi, počastite na dostojen način spomin tega našega najodličnejšega predstavnika in se v velikem številu udeležite predavanja in predstave, za katero se dobe vstopnice v predprodaji v upravi »Volksstimme« in »Delavske politike«.

Maribor.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Repertoar.

Torek, 27. novembra ob 20. uri: »Adieu Mimi.« Premijera.

Premijera · charleston-operete »Adieu Mimi« na mariborskem odru bo v torek, 27. novembra. Ta opereta obeta postati velik »šlager«, je zato premijera izven abonmana. Za šentlenardske abonente pa velja ta predstava vkljub temu.

* * *

Cankarjeva proslava!

Dne 15. decembra tl. se bo vršila v mariborskem gledališču Cankarjeva proslava mariborskega delavstva, kjer se bodo uprizorili Cankarjevi »Hlapci« po uvodnem predavanju.

Ker so cene te gledališke predstave tako nizke, da bode vsakemu omogočena udeležitev te proslave, opozarjamo že sedaj sodruge in sodružice, da si pravočasno preskrbijo vstopnice, katere imajo v predprodaji funkcijonarji kulturnih in strokovnih organizacij in uprava našega lista.

Ptuj.

Gostovanje mariborskega gledališča. V pondeljek, dne 3. decembra bo tretje gostovanje mariborskega gledališča. To pot se vprizori baš v nasprotju s težko dramo »Therese Raquin«, velezabavna in duhovita moderna Fuldova komedija »Ognjenik«. Z »Ognjenikom«, ki je v režiji J. Koviča izborno naštudirana (člani igrajo brez suflerja), so imeli mariborski igralci povsod izredno velik uspeh pri kritiki in publiki. Ta predstava je za deco neprimerna.

Trbovlje.

Prosvetni pododsek Delavske zbornice v Trbovljah je na zadnji konferenci zastopnikov vseh tukajšnjih organizacij, registriranih pri DZ za Slovenijo v Ljubljani ter članov DZ revirne skupine trboveljske razpravljal glede prosvetnega poslovanja v dobi 1928-29. Konferenca je po izčrpnem poročilu starega odbora sklenila, da se morajo v novi sezoni zopet organizirati skioptična predavanja in se imajo ista vršiti v Delavskem domu, ker so se preteklo leto izborno obnesla in jih je tukajšnje prebivalstvo posečalo v velikem številu z izrednim zanimanjem. Predpriprave za bodoče poslovanje so že završene. Priredilo se bo v zimskem in pomladanskem času 21 skioptičnih predavanj za odrasle in 5 za mladino, katere bo izvršilo 14 predavateljev. Predavanja se bodo vršila brezplačno vsako sredo ob 6. uri zvečer, izvzemši 5. in 26. decembra. Otvoritveno predavanje je v sredo, 28. novembra tl. Predava ravnatelj meščanske šole g. Albin Zavrl o »Severni

Ameriki«. Pri vseh predavanjih bo dvorana kurjena s centralno kurjavo.

Novi odbor sestoji iz sledečih: Filip Križnik, predsednik; Tine Korinšek, tajnik; Ivan Božiček, blagajnik; Ivan Poznič, Ana Klenovšek, Gustav Kostajnšek, Ivan Krušič in Ivan Polak, odborniki. Narodna strokovna zveza tukajšnje podružnice še do danes ni določila svojega zastopnika.

Zagorje ob Savi.

Hinavci — razbijači!

Že dolgo let se med nami in takozvanimi dekalisti bije težak boj za ugotovitev, kdo je pravzaprav razbijač delavskega gibanja. Ti trdé, da smo mi razbijači in da odklanjamo enotno fronto proletarijata. Kako to v resnici izgleda, naj služi vsej pošteni delavski javnosti sledeče v dokaz:

Ko so dekalisti letu 1920. razbili do takrat enotne strokovne organizacije v državi, niso prizanesli tudi takratni organizaciji »Uniji slov. rudarjev« s sedežem v Zagorju. Posrečilo se jim je; razbili so jo. Nobeno sredstvo jim ni bilo preogabno, da bi se ga ne bili poslužili proti predstavnikom te organizacije za dosego svojih umazanih načrtov.

Ali časi se spreminjajo; rudarsko delavstvo je začelo krvnike proletarske sloge spoznavati in jim hrbet obračati. Takrat so v svoji sili začeli z »Ujedinjenjem«. Tudi to se jim je ustreglo. Prišle so garjeve ovce v Zvezo rudarjev, razen par častnih izjem in začele zastrupljati to od znotraj, kar se od zunaj ni dalo. Ali zdravo telo obstoječe rudarske organizacije Zveze rudarjev je to želodčno krizo prav lahko prebolelo, brez vsakih težjih posledic.

Res je, da je pri tem številčno trpela tudi Zveza rudarjev, **ali nikdar idejno.** Trpelo pa je in še trpi prizadeto delavstvo samo vsled tega, ker mo mu ti demagogi ubili vero v vsako pošteno razredno borbo. Takrat, ko je bilo najhujše, takrat nišo čutili nobene potrebe po ustanovitvi neke »nestrankarske strokovne organizacije« in takrat, ko so bili slovenski demokrati v vladi, ki danes objavljajo njih odprta pisma.

Sedaj pa, ko počasi prihaja rudarsko delavstvo do spoznanja, da se brez razredne organizacije ne dajo braniti njih gospodarsko-socijalni interesi, ko se je začelo članstvo Zveze rudarjev lepo dvigati, ki je v zadnjih 6 tednih narastlo za nad 300 mož novih članov, in ravno v Zagorju največ, kjer že sama podružnica Zveze rudarjev šteje nad 250 članov, so čutili strahopetni revolucijonarji potrebo po ustanovitvi neke posebne razbijaške »nestrankarske« strokovne organizacije. Torej tam, kjer že obstoja močna razredna strokovna organizacija, tam je treba isto razbiti, a v Kočevju, Krmelu in Hudijami, tam, kjer nobene ni, tam njihove seveda ni potreba. Hinavci — razbijači!

ČAJNA ROČKA

Za odlično družbo in za vsakdanjo uporabo; za vsak namen posebna mešavina.

No, sedaj pa, ko jim meščanski veliki župan njihova »vložena« pravila zavrne, pa pridejo z velikim krikom ter odprtim pismom na g. dr. Korošca, češ, dajte nam pomagati izvaliti kukavičje jajce s tem, da protestirate z nami proti reakcijonarnemu režimu.

Mi ne objavljamo tega pisma zaradi namena njegovih avtorjev, zakaj, mi smo že dovolj jasno in precizno podčrtali naše stališče proti vsakemu, kakor tudi sedanjemu meščanskemu režimu. Ali objavili bi ga zaradi tega, da tudi tisti delavci, ki še danes verujejo v te laži-revolucijonarje, enkrat dovolj jasno sprevidijo na spoznajo, kdo je hinavec in razbijač delavske solidarnosti. — **Zavedni rudarji iz Zagorja.**

Op. ured. Tudi mi smo prejeli od rudarjev, ki bi radi ustanovili **še eno** organizacijo, nekako »odprto pismo dr. Koroščcu«, s katerim protestirajo proti postopku velikega župana ljubljanske oblasti, ki jim je zavrnil prošnjo za ustanovitev nove »nestrankarske« organizacije rudarjev. Ker pa je to pismo prineslo medtem že »Jutro« in bo najbrž izšlo še v »Enotnosti«, zato ni potrebno, da ga mi še enkrat objavljamo, zlasti ker moramo pičli prostor v našem listu dajati predvsem na razpolago razredno zavednim delavskim organizacijam, **ki že obstojajo.** Naše stališče k temu slučaju pa je popolnoma jasno: kot zagovorniki demokracije najodločnejše obsojamo zavrnitev prošnje po velikem županstvu z neupravičenim izgovorom, »da bi utegnilo društvo služiti namenom, čijih zasledovanje je po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi prepovedano«. Ta zakon pa niso odpravili ne samostojni demokrati, niti ga ne odpravijo klerikalci, dasi bi oboji radi bili prijatelji delavcev. Ker pa že obstojajo tri rudarske organizacije, od katerih je razrednozavedna in najmočnejša »Zveza rudarjev«, ki se lepo razvija, zato ne razumemo, zakaj bi hoteli imeti nekaterniki še **četrto.** S tem bi pač najmanj koristili rudarjem in bi še to, kar imajo, uničili. — Isto velja tudi za neke **stavbinske delavce v Ljubljani,** ki tudi objavljajo enako »javno pismo dr. Koroščcu«. Tudi stavbinski delavci že imajo svojo strokovno organizacijo v okviru naše »Splošne delavske zveze« pri Strokovni komisiji, ki zlasti v Mariboru lepo napreduje. Kar tam se naj priključijo.

Dravograd.

Neki pisec pravi v »Jutru« št. 260, da so socijalisti otvorili volilno kampanjo; kavsravs ga ne briga, pač pa se veseli, da se je začel podirati »skalnati grad«. E, gospodje, ako ste vedeli, kako je, zakaj pa že prej sami niste kaj povedali? Za nas je bila to izkušnja in v bodoče gotovo ne bomo več nasedli laži-socijalistom . . .

Iz občinskega proračuna, ki ga je predlagal župan, se zrcali socijalni čut g. A. Ubožni sklad nizek, za zdravstveno oskrbo malo, plača tajnika in občinskega sluge sramotna, za omiljenje stanovanjske bede nič . . . Vložili smo ugovor proti prenizkim in manjkajočim postavkam, ter zahtevali, da se zviša postavka ubožnega sklada, plač, za ceste itd. Za obrtno nadaljevalno šolo bi se naj vnesel primeren znesek, kajti učencev je dosti in bodo g. mojstri malenkost že lahko prispevali. Iz higijenskih ozirov je potrebno, da bi se zgradilo kako kopališče. Da se omili stanovanjska beda, naj bi se otvoril gradbeni fond in bi se sčasoma pri dobri volji lahko kaj zidalo. Nasprotniki godrnjajo, češ, kdo bo plačal, mi pa pravimo, da z obdavčenjem luksuza in z nekaj zvišanimi dokladami na alkoholne pijače bi se krili izdatki za naprave, potrebne vsem slojem, posebno pa takim, ki garajo in imajo isto pravico do življenja in udobnosti, katero nudi bogatim njihov bog mamon.

Sami člani občinskega odbora kritiziirajo, da se sklepi sej ne izvršujejo. Tako se n. pr. še vedno ni odkazalo interesentom zemljišče, da bi si postavili stanovanja, zato se pa bolj mudi s pripravljanjem prostora žandarmeriji, ki pride v ubožno hišo, kjer se skupaj tlači siromake, mesto da bi se dalo žandarmeriji prostor v šoli ali v hiši g. A., ki je na trgu in menda prazna.

Kakor v občini, enak red je pri obrtni zadrugi, kjer imajo spet isti gospodje glavno besedo. Obrtni načelnik gotovo ve, da se sin g. A., ki je oproščen pekovske obrti pri očetu, uči zdaj že menda tretjo in vse doma.

Vemo, da je v veljavi naredba o delovnem času, pa večina naših obrtnikov dela še vedno z učenci dnevno čez 12 ur.

Ali je komu znano, kdo je poslal svoječasno sodišču izjavo, da je nekdo nezanesljiva priča, ko se je šlo za neko prisego in je državno pravdništvo po § 90 ustavilo postopanje? Nam je znano, da je to mirna oseba in še tudi ni bila nikdar kaznovana.

Zadnji čas je, da se razmere na občini, ker je to v škodo širšim slojem občine, izpremene, katere se samo izrablja. Več prihodnjič. — Prizadeti občani.

Studenci pri Mariboru.

D. T. E. »Svoboda« v Studencih priredi v nedeljo dne 2. dec. t. l. svoj prvi dramatični nastop dece in članstva!

Nastop **dece** s svetovnoznanim pravljičnim igrokazom

„Snegulčica“

(Schneewittchen).

Za tem člani in članice z enodejanko »Rdeči Gašper na Francoskem« (Der rote Kasperl in Frankreich).

Z ozirom na to, da je ta prvi nastop dramatičnega odseka »Svobode« v Studencih povzročil obilo stroškov in požrtvovanja posameznih sodelujočih, prosimo obilne udeležbe s strani »Svobodi« naklonjenega občinstva. — Začetek točno ob 16. uri. — Vstopnina: Sedež 5 Din, za člane 3 Din, stojišče in galerija 2 Din.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah!

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z O. Z.
Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici štev. 2 in na Glavnemu trgu štev. 18
Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarne pri vseh prodajalcih peciva **na zavarovalno znamko D. P.**

Ali že uporabljate
„PROJA“ terpentinovo kremo za čevlje!
PROJA
Dobiva se jo povsod. Dobiva se jo povsod.

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ
priporočam svojo bogato zalogo galanterije, specerije, hišnih in kuhinjskih potrebščin.
Maribor, Glavni trg št. 17.

Ia. Bukova drva
cela in rezana, trboveljski premog in butare ter vsakovrsten rezan in tesan les
Alojz Piščanec
Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.
Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za **Radiowelt,** dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od **Hans Günther u. Dr. P. Stuker** in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Tvornica štampiljk
in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin
T. Soklič
Maribor, Aleksandrova c. 43.

Creppe de Chine
in foular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri
J. Trpinu, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica
PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.
Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamostrojev.

Dosti denarja prihranite
ako daste v popravilo
Brzopodplati, Tattenbachova ul. 14
Vaše vskakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gumi in usnjenimi podplati, cene za podplatenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

JOSIP MORAVEC, Maribor
Slovenska ul. 12

priporoča svojo bogato zalogo snežnih čevljev in galoše vseh prvovrstnih svetovnih znamk, po brezkonkurenčnih cenah. Popravila se sprejemajo.

Nabirajte nove naročnike

Sodružice in sodrugi!
Kupujte samo pri tvrdkah, ki oglasujejo v „Delavski Politiki“! ---

Za Miklavža | Za Miklavža
LUNA
„LUNA“
EKSPORTNA HIŠA
Maribor, Aleksandrova 19
Dobroznana najcenejša in najboljša tvrdka za nakup nogavic, moških nogavic (zoknov), rokavic, dokolenic, gamaš, hišnih čevljev, snežnih čevljev, perila, vezenice, čipk, svilenih trakov etc.
Lasten izdelek pletenih jopic, puloverjev ter kompletnih oblek v vsaki veličini.
Posebna razstava igrač ter božičnih okraskov.
LUNA

L. Mikuš, Ljubljana, Mestni trg 15
DEŽNIKI.
Na malo. **Na veliko.**
Ustanovljeno 1839. **Telefon 2282.**

Tiska: Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru. — Za pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.